

wo-master Fiscaal Recht Nyenrode Business Universiteit

22 juli 2013

NVAO uitgebreide Toets nieuwe opleiding

Paneladvies

1	Samenvattend advies	3
2	Werkwijze panel	5
3	Beschrijving van de opleiding	6
3.1	Algemeen	6
3.2	Profiel instelling	6
3.3	Profiel opleiding	7
4	Opleidingsbeoordeling	9
4.1	Beoogde eindkwalificaties	9
4.2	Programma	10
4.3	Personeel	18
4.4	Voorzieningen	20
4.5	Kwaliteitszorg	22
4.6	Toetsing	24
4.7	Afstudeergarantie en financiële voorzieningen	25
4.8	Algemene conclusie over de kwaliteit van de opleiding	26
4.9	Aanbevelingen	27
5	Overzicht oordelen	29
	Bijlage 1: Beoogde eindkwalificaties Fiscaal Recht	30
	Bijlage 2: Samenstelling panel	33
	Bijlage 3: Programma locatiebezoek	35
	Bijlage 4: Overzicht van bestudeerde documenten	36
	Bijlage 5: Lijst met afkortingen	37

1 Samenvattend advies

Nyenrode Business Universiteit heeft bij de NVAO een aanvraag Toets Nieuwe Opleiding ingediend voor de deeltijd masteropleiding Fiscaal Recht met een studieomvang van 70 ECTS. De opleiding heeft een academische oriëntatie en bereidt studenten voor op een functie in de advieswereld, het bedrijfsleven, de Belastingdienst en andere maatschappelijke posities (de zgn. maatschappelijke variant). Met de opleiding Fiscaal Recht begeeft Nyenrode zich voor het eerst op het domein van de rechtswetenschappen.

Nyenrode Business Universiteit heeft duidelijk gemaakt dat zij een groot belang hecht aan het realiseren van de wo-master Fiscaal Recht, omdat de universiteit in het beroepenveld een grote behoefte aan deze opleiding bespeurt. De politiek-maatschappelijke ontwikkelingen in horizontaal toezicht hebben implicaties voor de samenwerking tussen de Belastingdienst en de belastingplichtigen. Er is een maatschappelijke behoefte ontstaan aan professionals die de kennis en competenties hebben om de aanvaardbaarheid van fiscale posities van ondernemingen te kunnen bepalen. De afweging om een wetenschappelijke master te ontwerpen is bewust genomen, op basis van een heldere analyse van het krachtenveld waarin de fiscaal jurist zich staande moet houden als gesprekspartner van zowel de accountant als de fiscus. De eindkwalificaties van de opleiding zijn geconcretiseerd en voldoen qua inhoud en oriëntatie aan de eisen die aan een wo-master opleiding gesteld worden.

Het panel is van oordeel dat het programma ontworpen is om academisch gevormde fiscaal juristen af te leveren met actuele kennis en vaardigheden op het gebied van fiscaal recht om fiscale risico's te signaleren en deze te kunnen reduceren tot een aanvaardbaar niveau voor de belastingplichtige. De fiscaal jurist heeft eveneens kennis van de bedrijfsprocessen van zijn cliënt nodig om te kunnen adviseren over de inrichting van die processen zodat de belastingplichtige aan de belastingverplichtingen kan voldoen. Bovendien moet hij een relatie kunnen leggen met de commerciële winst volgens de vennootschappelijke en geconsolideerde jaarrekening.

De studenten combineren hun werk in de beroepspraktijk met de studie en volgen eens per week een middag en avond college. Het programma is toegespitst op juridische vakken in lijn met het horizontaal toezicht. Het panel is van oordeel dat het programma de studenten toerust om een functie als fiscaal jurist te bekleden. Studenten worden opgeleid om fiscaal - juridische vraagstukken met behulp van theoretisch conceptuele kaders en onderzoeksresultaten, te analyseren en op grond hiervan een wetenschappelijk verantwoord en praktisch buitbaar advies te geven aan de opdrachtgever.

De studenten besteden veel tijd aan zelfstudie, de colleges zijn vooral bedoeld om dwarsverbanden in de stof te ontdekken en de leerstof toe te passen in praktijkvoorbeelden van de docenten. De opleiding heeft een pre-masterprogramma ontwikkeld waarmee de studenten deficiënties in de juridische vakken in hun vooropleiding kunnen wegwerken. Studenten met een Nyenrode wo-bachelor Accountancy zijn vrijgesteld van alle vakken uit het pre-masterprogramma, met uitzondering van het vak Verdieping Recht. Studenten met een andere afgeronde hbo- of wo-bachelor kunnen eveneens wordt toegelaten, zij volgen dan een uitgebreider pre-masterprogramma.

De didactiek, de werkwijze en de studiebegeleiding zijn herkenbaar afgeleid van de bestaande praktijk bij andere opleidingen van de Nyenrode Business Universiteit. De studenten zijn daar over het algemeen redelijk tevreden over.

Het panel is van oordeel dat het personeel kwalitatief en kwantitatief toegerust is om het opleidingsprogramma te ontwikkelen en te geven. Het management heeft enthousiaste en gekwalificeerde docenten ingezet als vakcoördinatoren om het programma verder te ontwikkelen. Nyenrode heeft een helder personeelbeleid ontwikkeld en is gestart met het aanbieden van opleidingen aan de docenten om hun didactische kennis en hun kennis van toetsing te verhogen. Het visitatiepanel merkt op dat de meeste vakcoördinatoren geen dienstbetrekking hebben met de Nyenrode Business Universiteit. Zij vallen dan ook formeel niet onder de werking van het personeelbeleid van Nyenrode Business Universiteit. Dat is een aandachtspunt voor het management.

Het kwaliteitssysteem van Nyenrode Business Universiteit wordt gekenmerkt door een uitgebreid evaluatiesysteem waarin de studenten, de vakcoördinatoren en het werkveld systematisch hun input leveren. De werkwijze en de procedures van het kwaliteitssysteem zijn de laatste jaren bijgesteld. Het panel is van oordeel dat het evaluatiesysteem van Nyenrode Business Universiteit goed ontworpen is en is tevreden dat de opleiding daarbij aansluit.

Het visitatiepanel deelt de visie van de opleiding dat de toetsing bij Nyenrode in ontwikkeling is. De manier waarop toetsen ontwikkeld, afgenomen en beoordeeld worden is uitgewerkt, de commissies zijn / worden ingericht. Naar het oordeel van het panel is het toetsingsproces op papier goed ontworpen. De uitdaging voor de nieuwe opleiding is om het toetsbeleid in de praktijk tot leven te brengen.

In het verloop van de visitatie heeft het panel enkele aanbevelingen geformuleerd voor de opleiding, die vooral bedoeld zijn om het management handvatten aan te reiken om door te gaan op de ingeslagen weg.

Alles overziende adviseert het panel de NVAO om positief te besluiten ten aanzien van de kwaliteit van de nieuwe opleiding wo-master Fiscaal Recht van de Nyenrode Business Universiteit.

Den Haag, 22 juli 2013

Namens het panel ter beoordeling van de uitgebreide Toets nieuwe opleiding wo-master Fiscaal Recht van de Nyenrode Business Universiteit.

Prof. Dr. J.W. Zwemmer
(voorzitter)

drs C.J. de Monchy CMC CPF
(secretaris)

2 Werkwijze panel

De NVAO heeft een panel vastgesteld met volgende samenstelling:

- Voorzitter: prof.dr. J.W. Zwemmer, emeritus hoogleraar Belastingrecht, Universiteit van Amsterdam;

Leden:

- Prof. Dr. F. Vanistendael, hoogleraar Belastingrecht, Katholieke Universiteit Leuven;
- Prof. Mr. G. de Bont, hoogleraar Formeel Belastingrecht, Erasmus Universiteit Rotterdam,
- Student-lid: L. Van Dyck, masterstudent Environmental Sciences, Wageningen Universiteit en Research Centrum.

Het panel werd bijgestaan door drs L. Meijer, beleidsmedewerker NVAO, procescoördinator en drs C.J. de Monchy CMC CPF, secretaris (gecertificeerd).

Bij de toetsing heeft het panel het Beoordelingskader voor de uitgebreide Toets nieuwe opleiding van de NVAO (Stcrt. 2010, nr 21523) in acht genomen.

Het panel heeft zich aan de hand van de door de opleiding verstrekte documenten op de beoordeling voorbereid. Op 4 april 2013 is het panel bij elkaar geweest. Tijdens deze bijeenkomst zijn de eerste bevindingen van het panel besproken en nadere vragen geformuleerd voor de aanvrager. Een deel van deze vragen is vervolgens naar de aanvrager gestuurd met het verzoek de antwoorden op deze vragen, evenals een aantal aanvullende bijlagen, voorafgaand aan het locatiebezoek bij het panel aan te leveren. In bijlage 3 van dit paneladvies is een overzicht opgenomen van documenten die het panel heeft ontvangen. Naar aanleiding van de aanvullende informatie heeft het panel per e-mail aanvullende vragen en opmerkingen uitgewisseld. Deze vragen zijn door de secretaris geïnventariseerd en zijn als input gebruikt voor het locatiebezoek.

Op 27 mei 2013 heeft het panel een locatiebezoek afgelegd. Tijdens dit bezoek is het panel in verschillende gespreksrondes van nadere informatie voorzien en zijn de vraagpunten aan de orde gesteld en in discussie gebracht. Het programma van het locatiebezoek is toegevoegd in bijlage 2. Na afloop van het locatiebezoek heeft het panel de bevindingen onderling besproken en vertaald naar voorlopige conclusies. De secretaris heeft op basis hiervan een conceptadvies opgesteld dat aan de panelleden is voorgelegd voor commentaar. Vervolgens heeft het panel dit concept van commentaar voorzien, waarna de definitieve tekst is vastgesteld. Uiteindelijk zijn aan de hand van de uitkomsten per standaard beargumenteerde oordelen per onderwerp geven alsmede een eindoordeel over de kwaliteit van de opleiding. Dit heeft geresulteerd in een definitief paneladvies aan de NVAO op 22 juli 2013.

3 Beschrijving van de opleiding

Om tot een afgewogen oordeel te komen over de nieuwe opleiding Fiscaal Recht heeft het visitatiepanel zich eerst georiënteerd op de instelling en de algemene opleidingscontouren. Deze oriëntatie vond plaats op basis van documenten in het aangeleverde informatiemateriaal, de website van de instelling en de gesprekken tijdens het locatiebezoek.

3.1 Algemeen

Instelling:	Nyenrode Business Universiteit
Opleiding:	wo-master Fiscaal Recht
Oriëntatie:	WO
Niveau:	Master
Variant(en):	deeltijd
Afstudeerrichtingen:	Fiscaal Recht
Locatie:	Breukelen
Studieomvang	70 ECTS
Sector:	Recht

3.2 Profiel instelling

De universiteit is als privaat bekostigde onderneming – BV, honderd procent eigendom van de Stichting Nyenrode – in termen van de Wet versterking besturing een 'rechtspersoon hoger onderwijs'. Dit heeft als gevolg dat de instelling gerechtigd is om nieuwe opleidingen aan te vragen bij de NVAO. Wegens het private karakter van de instelling is de toets op de macrodoelmatigheid door de Commissie Macrodoelmatigheid Hoger Onderwijs niet van toepassing.

Nyenrode ziet leiderschap (Leadership) en ondernemerschap (Entrepreneurship) als kern van haar visie. Daaraan is een derde kerngebied toegevoegd: Stewardship, waarmee Nyenrode inspeelt op het groeiende belang van ethiek, corporate governance en duurzaamheid in zowel onderwijs als onderzoek. Op basis van deze waarden heeft Nyenrode als missie geformuleerd "om te voorzien in de behoefte van het nationale en internationale bedrijfsleven aan kwalitatief hoogwaardige en duurzame leiders, ondernemers met kennis en innovatieve ideeën."

Van deze missie heeft Nyenrode haar identiteit afgeleid:

- Nyenrode Business Universiteit is voor het bedrijfsleven en door het bedrijfsleven.
- De onderwijsdoelstellingen gaan verder dan louter kennisoverdracht. De universiteit richt zich, in termen van het aangeleverde informatiedossier, op de combinatie van hoofd (kennis), houding (hart) en handen (vaardigheden).
- Nyenrode heeft een internationale focus, die het mondialiseringproces in het zakenleven weerspiegelt en ondersteunt.

Nyenrode biedt uitsluitend onderwijs op het gebied van economie en management: variërend van schakelprogramma's voor hbo'ers, enkele bacheloropleidingen (zowel met hbo- als met oriëntatie) tot diverse wo-masteropleidingen en executive masters.

Het betreft privaat gefinancierde Engelstalige en Nederlandstalige deeltijd- en voltijdopleidingen. Daarnaast zijn er cursussen van uiteenlopende omvang op post-bachelorniveau en masterniveau (summerschool). Kwaliteitskeurmerken worden verleend door de NVAO, AMBA, EQUIS, CEA en/of VRC.

Nyenrode Business Universiteit heeft 358 medewerkers (cijfers april 2012), verdeeld over 259 fte. 265 mensen hebben een vast contract, 93 hebben een tijdelijk contract. Organisatorisch hanteert Nyenrode een staf- lijnstructuur. De lijn wordt gevormd door de twee sectoren 'Degree Programs & Research' en 'Executive Education & Organization Development'. De decanen (Deans) van deze sectoren vormen met de rector magnificus & CEO, de Raad van Bestuur. De wo-master Fiscaal Recht valt onder de sector "Degree Programs & Research".

De decaan (Dean) en de Associate Dean van de sector 'Degree Programs & Research' zijn eindverantwoordelijk voor de degree-programma's, zowel voor de inhoud als voor de rentabiliteit en kwaliteit. Ieder programma wordt geleid door een programmadirecteur en een programmamanager. De programmadirecteuren, programmamanagers, de Deans en de Associate Deans zijn in dienst bij Nyenrode.

De sector 'Degree Programs & Research' kent drie afdelingen: Research, Faculty en Degree. Het Management Team van 'Degree programs & Research' bestaat uit de Dean en Associate Dean, Head of Faculty en de Director of Research.

De Director Research is verantwoordelijk de PhD School en het Executive Doctorate Program (EDP).

De Head of Faculty stuurt 6 competence centers (Centers) aan: Accounting Information Systems, Auditing & Assurance, Finance, Corporate Governance and Law, Financial Reporting & Tax, Management Accounting & Control. De voorgenomen wo-masteropleiding Fiscaal Recht valt onder het Center Financial Reporting & Tax. In totaal beschikt de Faculty over 25,6 fte, verdeeld over 38 faculteitsleden. De aanstellingen variëren van 1 tot 0,1 fte. Tevens beschikken de Centers over een pool van externe docenten. De Centers verzorgen het onderwijs in het betreffende vakgebied, de ontwikkeling en evaluatie van de onderwijsprogramma's, studiemateriaal, tentaminering en het onderzoek. Ieder Center wordt geleid door een directeur die verantwoordelijk is voor de omvang, de vaste en freelance docenten, de structuur en de kwaliteit van het center.

De lijn wordt ondersteund door de stafafdelingen Human Resources, Finance & Control, Facility & Information Services, Corporate Marketing & Communication, Secretariaat & Juridische Zaken, International Relations en het Academic Services Center (ASC) met o.a. de bibliotheek, het cluster onderwijsinnovatie & onderwijskwaliteit en de logistieke en secretariële ondersteuning ten behoeve van de PhD School en het Executive Doctorate Program.

3.3 Profiel opleiding

Met de voorgenomen nieuwe wo-masteropleiding Fiscaal Recht begeeft Nyenrode zich voor het eerst op het domein van de rechtswetenschappen. De opleiding sluit volgens de Raad van Bestuur nauw aan bij het portfolio van de universiteit. Zo staan diverse fiscale aspecten, inclusief het thema corporate governance, op het programma van de bestaande accountancy-opleidingen. De executive post-masteropleiding Tax Assurance is een eerdere stap geweest om aan het Nyenrode-assortiment een juridische component toe te voegen.

Ook in andere opleidingsprogramma's op het snijvlak van accountancy, controlling en fiscaliteit komen vakken als Tax Assurance aan de orde.

De nieuwe opleiding Fiscaal Recht profileert zich in het bijzonder op het gebied van horizontaal toezicht. Met dit handhavingsbeleid verlangt de Belastingdienst dat belastingplichtigen (al dan niet via hun financiële intermediators) kunnen aantonen dat zij voldoen aan de wet- en regelgeving, dat zij controle hebben over hun fiscale processen en dat zij de relevante fiscale risico's beheersen (Tax Control Framework). Indien organisaties hieraan voldoen, kunnen zij rekenen op een proactieve aanpak van de Belastingdienst die gericht is op meer zelfregulering en minder administratieve lasten. De overheid meent dat horizontaal toezicht beter past bij de moderne, mondige burger. Ook moet horizontaal toezicht bijdragen aan rechtszekerheid en een vermindering van administratieve lasten.

Voor goed werkend horizontaal toezicht is het nodig dat belastingplichtigen (waaronder de bedrijfsfiscalist) en hun adviseurs (waaronder de belastingadviseur) de bedrijfs- en belastingprocessen kennen, op orde brengen en handelen in de geest van het horizontaal toezicht. Dit impliceert zelfregulering, zoals dit bij vooral zeer grote en middelgrote bedrijven gebeurt aan de hand van een tax control framework. Voor belastingplichtigen in het algemeen betekent het dat zij hun administratieve systemen op orde hebben, opdat de aangiften die eruit voortkomen aanvaardbaar zijn. Zelfregulering speelt ook bij grote gegevensstromen, zoals het aanleveren van derde-informatie door financiële instellingen.

Horizontaal toezicht veronderstelt wederzijds vertrouwen, onderling begrip en transparantie in de administratieve mogelijkheden en fiscale standpuntbepalingen. De Belastingdienst sluit bijvoorbeeld handhavingsconvenanten af met zeer grote en middelgrote ondernemingen om de samenwerking en afspraken formeel vast te leggen. De fiscaal-jurist die de belastingplichtige hierbij adviseert kan zijn rol alleen maar dan goed vervullen indien hij werkt met de meest recente informatie bijvoorbeeld over optieregelingen, de waardebepaling van aandelen, transferpricing, nieuwe voorzieningen, concernfinanciering, omvangrijke vastgoedtransacties en een relatie kan leggen met de commerciële winst volgens de vennootschappelijke en geconsolideerde jaarrekening.

4 Opleidingsbeoordeling

Van toepassing is het Beoordelingskader voor de uitgebreide Toets nieuwe opleiding van de NVAO (Stcrt. 2010, nr 21523). Het kader wordt gebruikt als de instelling niet beschikt over een positief oordeel over de instellingstoets kwaliteitszorg. De beoordeling is gericht op zeven vragen:

1. Wat beoogt de opleiding?
2. Met welk programma?
3. Met welk personeel?
4. Met welke voorzieningen?
5. Hoe wordt de kwaliteit geborgd?
6. Hoe wil de opleiding dit toetsen?
7. Zijn er voldoende financiële middelen?

Deze zeven vragen zijn vertaald in zeven onderwerpen en 16 standaarden. Over de standaarden geeft het visitatiepanel een gemotiveerd oordeel op een tweepuntsschaal: onvoldoende of voldoende. Vervolgens geeft het panel een gemotiveerd eindoordeel over de kwaliteit van de opleiding als geheel, ook op de tweepuntsschaal.

4.1 Beoogde eindkwalificaties

4.1.1 Standaard 1

De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Bevindingen

De nieuwe opleiding focust zich inhoudelijk binnen het domein van het fiscale recht op horizontaal toezicht. In dit perspectief zijn actuele kennis en vaardigheden op het gebied van fiscaal recht een noodzakelijke voorwaarde om fiscale risico's te signaleren en te kunnen reduceren tot een aanvaardbaar niveau en situaties te beoordelen op de fiscale merites. De fiscaal jurist heeft eveneens kennis van de bedrijfsprocessen van zijn cliënt nodig om te kunnen adviseren over de inrichting van die processen zodat de belastingplichtige aan de belastingverplichtingen kan voldoen. Bovendien moet hij een relatie kunnen leggen met de commerciële winst volgens de vennootschappelijke en geconsolideerde jaarrekening. Kortom, horizontaal toezicht vraagt om een herijking van de positie van de fiscaal jurist. De wo-master Fiscaal Jurist speelt op deze ontwikkeling in. De wo-master leidt op voor functies op academisch niveau in de advieswereld, het bedrijfsleven, de Belastingdienst en andere maatschappelijke posities, waarvoor fiscale kennis noodzakelijk is. Na het afronden van de studie voldoet de master aan de opleidingseisen voor inschrijving bij de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs.

Nyenrode plaatst de nieuwe wo-master in het traditionele domein van het fiscale recht. De opleiding beoogt studenten met een niet-juridische bachelorachtergrond, met name in Bedrijfseconomie en Accountancy, de mogelijkheid te bieden zich te kwalificeren tot LLM, Master in Laws. Bij het vaststellen van de set eindkwalificaties (zie bijlage 1) heeft het ontwikkelteam zich wat de vereiste kennis betreft laten leiden door de beschrijving van de algemene eindtermen zoals die gelden voor een master Fiscaal Recht.

Veel van de relevante kennis en context betreft primair de Nederlandse situatie; het gaat veelal om een Nederlandse belastingplichtige cliënt. Internationalisering komt aan de orde bij de behandeling van de internationale wet- en regelgeving op het gebied van het fiscale recht. In het informatiedossier staat een schema uitgewerkt hoe de eindkwalificaties zich verhouden tot de zogenoemde Dublin descriptoren.

Nyenrode Business Universiteit kiest nadrukkelijk voor een wetenschappelijke oriëntatie, blijkt ook tijdens het locatiebezoek. In 2001 onderscheidde de Commissie-Franssen drie mogelijke doelstellingen voor wetenschappelijk onderwijs: ten eerste de academische vorming, ten tweede de opleiding tot professioneel onderzoeker of docent, en ten derde de opleiding tot academisch professional, zoals arts, advocaat, dominee, ingenieur. Nyenrode schaaft zich met de wo-master Fiscaal Recht onder de derde doelstelling. Het onderwijs in de master is gericht op de beroepsmatige toepassing van wetenschappelijke kennis.

Overwegingen

Het visitatiepanel heeft tijdens het locatiebezoek intensief met de diverse gremia van gedachten gewisseld over de keuze van Nyenrode Business Universiteit voor een wetenschappelijke master. In de gesprekken kwam naar voren dat deze keuze gebaseerd is op twee aspecten. Inhoudelijk is een wetenschappelijke juridische scholing en denkwijze als fiscaal jurist noodzakelijk om een geloofwaardige gesprekspartner te zijn voor het topmanagement van een organisatie en voor de accountant. Fiscaal juristen moeten interdisciplinair kunnen werken met accountants en andere academisch gevormde gesprekspartners.

Het tweede aspect is de maatschappelijke behoefte aan professionals die de kennis en competenties hebben om de aanvaardbaarheid van fiscale posities van (internationale) ondernemingen te kunnen bepalen. Fiscaal juristen moeten gericht onderzoek kunnen doen naar de interactie tussen fiscaalrecht en tax compliance en een tax control omgeving. Dat vereist methodische kennis van wetenschappelijk onderzoek en onderzoekstechnieken. Beide argumenten zijn herkenbaar voor het panel: de fiscaal jurist heeft wetenschappelijke tools en technieken nodig om zich staande te houden als onderzoeker en als gesprekspartner in de beroepspraktijk.

Het panel is van oordeel dat de afgestudeerde van de opleiding is toegerust voor het specifiek Nederlandse beroepenveld toegespitst op horizontaal toezicht. Met name ten aanzien van het functioneren in het horizontaal toezicht bestaat er geen vergelijkbare opleiding in het buitenland met de beoogde eindkwalificaties. Het onderdeel Tax Assurance sluit aan op internationale ontwikkelingen, dat aspect heeft internationale waarde.

Conclusie:

Op grond van bovenstaande overwegingen beoordeelt het panel standaard 1 'Beoogde eindkwalificaties' als **voldoende**.

4.2 Programma

4.2.1 Standaard 2

De oriëntatie van het programma waarborgt de ontwikkeling van vaardigheden op het gebied van wetenschappelijk onderzoek en/of de beroepspraktijk.

Bevindingen

De werkwijze in de nieuwe opleiding komt overeen met de werkwijze bij andere Nyenrode opleidingen. Tijdens de colleges wordt een basis gelegd vanuit de theorie. Voor elk vak is een literatuurbundel voorgeschreven met actuele wetenschappelijke artikelen, die expliciet behandeld worden tijdens de colleges. Het onderwijs wordt verzorgd door docenten die verbonden zijn aan Nyenrode Business Universiteit, door docenten die een aanstelling hebben bij een andere universiteit en door docenten die werkzaam zijn in de beroepspraktijk. In hun colleges brengen zij hun specialisme en de resultaten van hun onderzoek in, waardoor er een direct verband wordt gelegd tussen actueel onderzoek en het onderwijs.

Het merendeel van de vakken wordt gedoceerd in een colloquiumvorm; een collegevorm waarin de studenten actief participeren in de discussies (zowel met docenten als onderling). In de gesprekken tijdens het locatiebezoek kwam naar voren hoe de toepassing in de praktijk (praktijkcasussen) en actuele ontwikkelingen vorm krijgen in de colleges. Het informatiedossier stelt verder dat bij het vak Formeel Belastingrecht een fiscale beroepsprocedure wordt nagespeeld en dat in het vak Tax Theory & Ethiek de studenten leren om te gaan met ethische dilemma's in de beroepspraktijk.

De opleiding beoogt studenten te leren om zelfstandig wetenschappelijk onderzoek te doen, waarbij niet alleen het positieve recht wordt behandeld, maar ook de theoretische achtergronden en ontwikkelingen van het belastingrecht mede gezien de veranderingen vanwege het horizontaal toezicht. Ter afsluiting van de vakken Formeel Belastingrecht, Tax Theory & Ethiek en Tax Assurance schrijven de studenten een academisch paper dan wel een schriftelijk advies. In dit paper geeft de student de logische redenering resulterend in een eigen beoordeling die juridisch onderbouwd is.

De opleiding wordt afgesloten met een masterscriptie over één van de behandelde onderwerpen binnen het vakgebied Fiscaal Recht, waarbij een relatie wordt gelegd met horizontaal toezicht. De doelstelling van de masterscriptie is het zelfstandig kunnen beantwoorden van een wetenschappelijk vraagstuk of een vraagstuk uit de fiscale beroepspraktijk met behulp van theoretisch conceptuele kaders en onderzoeksresultaten, zoals gepubliceerd in toonaangevende nationale en internationale wetenschappelijke literatuur.

Overwegingen

Het panel heeft kennisgenomen van de manier waarop studenten een academische en beroepsethische attitude ontwikkelen. Dit gebeurt door in de colleges fiscaaltechnische praktijkonderwerpen wetenschappelijk te benaderen en ze te plaatsen in een maatschappelijke context. De praktijk komt aan de orde middels de praktijkcasusposities en door de praktijkervaring van de docenten. In de colleges kunnen de studenten hun praktijkervaring inbrengen en daarmee de koppeling leggen tussen praktijk en theorie. De studenten leren om problemen vanuit een wetenschappelijke attitude te onderzoeken en een logische gedachtegang te ontwikkelen. Het panel is van oordeel dat het programma met deze kenmerken de studenten voldoende mogelijkheden biedt om de beoogde academische en beroepsvaardigheden te ontwikkelen.

Conclusie:

Het panel beoordeelt standaard 2 'Oriëntatie programma' als **voldoende**.

4.2.2 Standaard 3

De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde eindkwalificaties te bereiken.

Bevindingen

Studenten worden opgeleid tot fiscaal juristen die in opdracht van belastingplichtigen de fiscale verplichtingen kunnen bepalen dan wel vaststellen of hun werkgever/cliënt voldoet aan diens belastingverplichtingen. Dit vergt naast diepgaande kennis van belastingmiddelen, inzicht in de administratieve processen en in de fiscale consequenties bij ondernemingsbeslissingen, tevens de wetenschappelijke vaardigheden om beslissingen samen met andere experts te kunnen nemen.

Schematisch ziet het programma er als volgt uit:

Hoofdvakken totaal	60 ECTS		
<i>Vakken</i>	<i>ECTS</i>	<i>Werkvorm</i>	<i>Vaardigheden</i>
1. Niet-Winst & Loonheffingen	7,5	75% hoor/ 25% werk	Theorie / analyse / discussie
2. IB-Winst & Tax Accounting	7,5	75% hoor/ 25% werk	Theorie / analyse / discussie
3. Vennootschapsbelasting	7,5	75% hoor/ 25% werk	Theorie / analyse / discussie
4. Indirecte Belastingen	7,5	75% hoor/ 25% werk	Theorie / analyse / discussie
5. Formeel Belastingrecht	7,5	60% hoor 40% werk	Theorie / analyse / onderzoek/ presenteren/ schrijven/ samenwerken/ procederen
6. Internationaal en Europees Belastingrecht	7,5	75% hoor/ 25% werk	Theorie / analyse / discussie
7. Masterscriptie	15	100% werk	Presenteren/ schrijven/ onderzoek

Verbredingsvakken totaal	10		
<i>Vakken</i>	<i>ECTS</i>	<i>Werkvorm</i>	<i>Vaardigheden</i>
1. Tax Assurance	5	60% hoor 40% werk	Theorie/ analyse/ onderzoek/ presenteren / schrijven/ samenwerken
2. Tax Theory & Ethiek	3	60% hoor 40% werk	Theorie, discussiëren, schrijven
3. Juridische Vaardigheden & Methodologie	2	50% hoor/ 50% werk	Theorie / analyse/ onderzoek/ discussiëren

Het informatiedossier bevat behalve een overzicht van de vakken ook een uitgebreide beschrijving van het onderwijsprogramma per vak met de leerdoelen, toetsing, studiemateriaal, programma van de colleges en de studiebelasting. Het informatiedossier legt uit dat de student bij alle vakken kennis en inzicht krijgt in de werking van het horizontaal toezicht. Zo worden de administratieve verplichtingen van alle belastingmiddelen expliciet behandeld, evenals verrekenprijzen. Daarnaast komt ook de verwerking van de belastingpositie in de jaarrekening tijdens de colleges Tax Accounting aan de orde. In het

vak Internationaal & Europees Belastingrecht wordt de implementatie van horizontaal toezicht in verschillende landen met elkaar vergeleken. Het horizontaal toezicht is in Nederland veel meer uitgewerkt dan in het buitenland en vergelijkingen zijn dus moeilijk te maken.

Overwegingen

Het panel constateert dat de opleiding de eindkwalificaties vertaald heeft in leerdoelen per module en dit heeft doorvertaald naar vakken. Leerdoelen zijn concreet en toetsbaar. De actualiteit is gewaarborgd door de inbreng van de jurisprudentie en de praktijkcasussen van de docenten. Het programma is van voldoende breedte, 7,5 ects voor de hoofdvakken zijn voldoende. De verdiepvakken geven het programma de goede oriëntatie, kennis en vaardigheden voor een fiscaal jurist.

Het panel merkt wel op dat het onderwijs in methodologie smal uitvalt., De studenten leren systematisch onderzoeken en het opbouwen van een logische gedachtegang vooral in de praktijk van het paper schrijven.

Een belangrijk onderwerp van gesprek tijdens het locatiebezoek is de vraag of het mogelijk is om van een bachelor accountant in 2,5 jaar een 'echte' jurist te maken. De docenten hebben uitgelegd dat er in de colleges nadrukkelijk vanuit een fiscaal juridisch kader aan de inhoudelijke problematiek wordt gewerkt. De studenten werken met de docenten aan de praktijkvoorbeelden, leren kennis toe te passen, en leren zo al doende om juridisch te denken. Het panel constateert dat de docenten in de colleges een belangrijke voorbeeldfunctie vervullen voor de studenten om zich een wetenschappelijke en juridische oriëntatie aan te meten. De voorbeeldfunctie van de docenten en de focus op de toepassing van kennis in de colleges is in het schriftelijk materiaal niet erg uit de verf gekomen, maar wel in de gesprekken.

Conclusie:

Het panel constateert dat de afgestudeerde met een bachelor in de bedrijfseconomie of accountancy zich met dit programma geen brede juridische basis verwerft. Vakken als strafrecht en bestuursrecht komen nauwelijks aan de orde, alleen in combinatie met andere vakken. Mede om aan dat manco tegemoet te komen, heeft de opleiding besloten daaraan in de premaster voor de studenten met een niet-juridische bachelor meer aandacht te besteden. De opleiding heeft geen civiel effect en afgestudeerden komen niet in aanmerking voor posities in bijv. de rechterlijke macht. Dat is duidelijk ook niet de intentie van de opleiding; de opleiding wenst met de master fiscaal juristen af te leveren waarvan duidelijk is dat zij zich academisch hebben gevormd ten aanzien van een specifiek - maatschappelijk relevant - werkteerrein. Een master kan een dergelijke afbakening tot een specifiek juridische deelgebied kennen. Rekening houdend met deze opmerking is het panel van oordeel dat deze wo-master beantwoordt aan de strikt minimale vereisten om studenten op te leiden tot een fiscaal jurist met de kwalificatie master in laws. Het panel beoordeelt standaard 3 'Inhoud Programma' als **voldoende**.

4.2.3 Standaard 4

De vormgeving van het programma zet aan tot studeren en biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde eindkwalificaties te bereiken.

Bevindingen

Uitgangspunt voor de vormgeving van het programma is het didactisch concept van Nyenrode Business Universiteit. Hierin wordt een onderscheid gemaakt tussen enerzijds vakken waarin kennis en inzicht centraal staan, en anderzijds vakken waarin kennis en inzicht worden geïntegreerd met vaardigheden en academische en beroepsethische attitude. Hieraan ten grondslag ligt de Nyenrode-filosofie 'hoofd-hart-handen', met nadrukkelijke aandacht voor zowel cognitie als beroepsnormen en –waarden, en persoonlijke vaardigheden.

De studenten combineren werken en studeren. Het programma is zo opgebouwd dat de studenten de vergaarde kennis vanuit de colleges direct kunnen toepassen in de eigen beroepspraktijk. Met de discussies in de colleges over theoretische concepten leert de student kritisch te kijken naar zijn eigen functioneren, en ook naar de werkprocessen binnen de eigen organisatie.

Bij de colleges is de verhouding tussen (interactieve) hoorcolleges en het aansluitend werkcollege 3:1 (maximaal 75% hoorcollege en minimaal 25% werkcollege). Voor de vakken Formeel Belastingrecht, Tax Assurance, Tax Theory & Ethiek en Juridische Vaardigheden & Methodologie geldt dat er een verplichte deelname is. Deze verplichte deelname beschermt de student opdat het werk geen voorrang kan krijgen op de colleges.

Het onderwijs vindt plaats in groepen van maximaal 40 studenten. Tijdens de openingscolleges maken de studenten kennis met Nyenrode en met elkaar (groepsvorming). De rode draad van de opleiding wordt toegelicht, waarbij ook wordt aangegeven hoe Horizontaal Toezicht en LES (Leadership, Entrepreneurship en Stewardship tijdens het programma tot uiting komt.

De verdeling van de colleges over de semesters is evenredig. Elk semester is voor wat betreft de studiebelasting gelijkmatig verdeeld, dat wil zeggen elk semester heeft een studiebelasting van een gelijk aantal studiepunten. Colleges worden wekelijks gegeven op donderdagmiddag en –avond van 14.00- 17.15 uur en van 18.00-21.15 uur.

Overwegingen

Het panel herkent dat Nyenrode hecht aan de kleinschaligheid van het programma (maximaal 40 studenten) en de compacte collegendagen. Het didactisch concept van de nieuwe wo-master is herkenbaar afgeleid van de didactiek in de andere Nyenrode programma's. Nyenrode blijkt goede ervaringen met dit didactisch concept te hebben, de studenten geven aan hier doorgaans tevreden over te zijn.

Het informatiedossier geeft aan dat de opleiding werkvormen wil gebruiken en omstandigheden wil creëren die aansluiten bij de leerdoelen van de student en de interactie bevorderen. Echter, behalve de colloquium colleges beschrijft het informatiedossier nauwelijks andere werkvormen. Het panel suggereert om deze nieuwe opleiding als kans te gebruiken om nieuwe onderwijsvormen, bijvoorbeeld blended learning, in het didactisch concept te incorporeren.

Het is duidelijk dat de studenten zeer veel tijd aan zelfstudie dienen te besteden. Iedere collegendag vraagt volgens het informatiedossier 18 uur zelfstudie. Het panel adviseert om bij ieder vak een inleidend oriëntatie college te geven om de zelfstudie te richten. De opleiding reageert positief op dit voorstel.

Conclusie:

Het panel beoordeelt standaard 4 'Vormgeving programma' als **voldoende**. Daarbij is rekening gehouden met de positieve verbintenis van de opleiding om de suggesties van het panel uit te voeren inzake het inleidend oriëntatiecollege.

4.2.4 Standaard 5

Het programma sluit aan bij de kwalificaties van de instromende studenten.

Bevindingen

De masteropleiding Fiscaal Recht richt zich in het bijzonder op studenten met een afgeronde hbo- of wo-bachelor op de vakgebieden bedrijfseconomie, accountancy en/of juridisch. Er geldt geen strikte vereiste in de hoeveelheid jaren werkervaring. Wel is er een sterke voorkeur voor minimaal twee jaar ervaring in een werkomgeving waar belastingtechnische aspecten aan de orde zijn.

Studenten met een wo-bachelor of hbo-bachelor dienen, afhankelijk van de vooropleiding, vakken uit het prémasterprogramma te volgen:

Totaal	35 ECTS
<u>Juridische vakken</u>	(22 ECTS)
a) Beginselen Recht	4
b) Ondernemingsrecht	4
c) Jaarrekeningenrecht	4
d) Oriëntatie Belastingrecht	4
e) Verdieping Recht	6
<u>Bedrijfseconomische vakken</u>	5 ECTS
f) Boekhouden voor fiscalisten	2
g) Bestuurlijke Informatieverzorging	2
h) Auditing Beginselen	1
<u>Academische vaardigheden</u>	8 ECTS
i) Academische Vaardigheden + paper (verplicht voor Hbo-studenten)	8

De opleiding heeft duidelijk omschreven bij welke vooropleiding welke vakken uit het pre-masterprogramma gevolgd moeten worden. Studenten met een Nyenrode wo-bachelor Accountancy zijn vrijgesteld van alle vakken uit het pre-masterprogramma, met uitzondering van het vak Verdieping Recht. Studenten met een andere afgeronde hbo- of wo-bachelor kunnen eveneens worden toegelaten, zij volgen dan een uitgebreider pre-masterprogramma.

Bij het behalen van de prémastervakken a t/m h gaat het er met name om dat ontbrekende theoretische basiskennis alsnog wordt bestudeerd. Het vak Academische Vaardigheden (i) wordt afgesloten met het schrijven en presenteren van een academische paper op wo-bachelor niveau. Met het behalen van dit vak toont de student aan dat hij zich de benodigde academische vaardigheden heeft eigen gemaakt om succesvol deel te kunnen nemen aan de masteropleiding Fiscaal Recht.

De vakken van het prémasterprogramma dragen er zorg voor dat alle studenten naast voldoende kennis, ook over een academische werk- en denkhouding beschikken zodat zij de masteropleiding Fiscaal Recht met succes kunnen doorlopen.

Voor instroom in het masterprogramma geldt ten aanzien van de deficiënties dat alle vakken van het prémasterprogramma moeten zijn behaald alvorens kan worden deelgenomen aan het masterprogramma. Deze vakken worden zowel in het voor- als het najaar op Nyenrode aangeboden en getentamineerd. Voor de prémastervakken geldt een verjaringstermijn van zes jaar.

Elke potentiële student wordt uitgenodigd voor een intake gesprek met één van de leden van het programmamanagement. Onderwerpen zijn vooropleiding, motivatie, werkervaring, beheersing van het Nederlands en groepssamenstelling. Ook mogelijke deficiënties of vrijstellingen worden tijdens een intakegesprek besproken. Afhankelijk van de vooropleiding wordt bepaald welke prémastervakken de student dient af te ronden voordat hij met de masteropleiding mag starten.

Overwegingen

Tijdens het locatiebezoek bleek dat er onduidelijkheid was over de precieze eisen die de opleiding stelt aan de instromende studenten. Tevens vond het panel de aandacht voor onderzoekstechnieken en onderzoeksmethoden nogal laag. De opleiding heeft een goed addendum geschreven waarin de instroom eisen duidelijk verwoord staan en waarin ook aandacht is besteed aan het verwerven van een juridische basis en het op academisch werk- en denkniveau brengen van de kandidaten met een hbo-bachelor diploma. Het panel is tevreden over de nieuwe informatie en stelt vast dat de gehanteerde toelatingseisen realistisch zijn met het oog op de beoogde eindkwalificaties.

Conclusie:

Het visitatiepanel vindt de opleiding daarom wat standaard 5 'Aansluiting instromende studenten' betreft **voldoende**.

4.2.5 Standaard 6

Het programma is studeerbaar.

Bevindingen

Studenten kunnen twee maal per jaar instromen, in september of februari. Het masterprogramma duurt nominaal tweeënhalf jaar. Het heeft een vaste programmaopbouw. De eerste twee jaar is gevuld met cursussen, het daarop volgende half jaar met het schrijven van de scriptie.

Het programma heeft een studielast van 70 ECTS, oftewel 1960 studie-uren. Het informatiedossier stelt dat de opleiding veel vergt van de student. De opleiding ondersteunt de student om voldoende uren aan de opleiding te besteden. Deelname aan de colleges is in beginsel verplicht. Doordat docenten de aanwezigheid van studenten bijhouden en de voortgang van de academic papers monitoren, is er zicht op de inzet van studenten. Voor sommige vakken geldt een strengere aanwezigheidsplicht, hetgeen kan inhouden dat studenten gemiste colleges het volgende jaar moeten inhalen.

Tijdens het locatiebezoek vertelden de docenten dat in hun ervaring de studenten bij andere programma's van Nyenrode tevreden zijn over de studeerbaarheid van de studie en dat dit ook blijkt uit de evaluaties. In de wereld van accountancy is een lange traditie van avondstudie, werkgevers zijn er ook aan gewend.

Op de collegemiddag en –avond is de programmamanager aanwezig, zodat de studenten voorafgaande aan de colleges of in de pauze contact kunnen opnemen.

De student krijgt binnen drie weken na afloop van het examen zijn resultaat. De uitslag van een mondeling tentamen wordt direct na afloop bekend gemaakt. Studenten hebben de mogelijkheid om hun eigen uitwerkingen achteraf in te zien en te vergelijken met de standaarduitwerking. Na afloop van elk regulier tentamen worden er plenaire tentamenbesprekingen georganiseerd.

Bij aanvang van de opleiding ontvangen de studenten het collegerooster. In dit overzicht zijn de collegedata, -tijden, tentamens en hertentamens opgenomen. Studenten kunnen elk tentamen binnen het studiejaar één keer schriftelijk herkansen. Na deze herkansing kan de student verzoeken om een mondeling tentamen. Is deze wederom onvoldoende dan dient de student het vak opnieuw te volgen.

De studiefaciliteiten zijn toegankelijk voor een rolstoel. In het Opleidings -en Examen Reglement (OER) staat dat studenten met aantoonbare (via een betaalde test van Nyenrode) dyslexie extra tijd voor tentamens krijgen.

Overwegingen

Het panel is van oordeel dat verhouding tussen het aantal contacturen en zelfstudie voldoende is en dat de opleiding de studenten voldoende ondersteunt in het combineren van werk en studie. Het panel suggereert om bij het ontwikkelen van nieuwe vormen van begeleiding zoals vermeld in standaard 4, ook de zelfstudie verder te ondersteunen. Het panel vindt beleid om studenten met een functiebeperking te faciliteren nogal beperkt – er wordt in het OER alleen een regeling genoemd voor studenten met dyslexie. Het panel suggereert om in het OER duidelijk uit te leggen waar studenten met een functiebeperking recht op hebben qua ondersteuning en daarover helder te communiceren. Het panel merkt op dat de kleinschaligheid van de opleiding een voordeel is als het gaat om groepsvorming en bekendheid van studenten bij de docenten en programmaleiding. Tegelijkertijd is dat een nadeel als een student een klacht wil indienen. Het panel heeft geen melding gevonden van een onafhankelijke klachtprocedure; klachten kunnen studenten direct bij het programmamanagement melden. Het panel suggereert de mogelijkheid te openen voor studenten om met een onafhankelijke vertrouwenspersoon klachten te kunnen bespreken.

Conclusie

Het visitatiepanel acht de opleiding **voldoende** waar het gaat om standaard 6 'Studeerbaarheid'.

4.2.6 Standaard 7

De opleiding voldoet aan wettelijke eisen met betrekking tot de omvang en de duur van het programma.

Bevindingen

De masteropleiding Fiscaal Recht heeft een studielast van 70 ECTS, ofwel 1960 studie-uren. Het theoretische deel bevat 55 ECTS. De masterscriptie is 15 ECTS.

Overwegingen

Het panel constateert dat het informatiedossier over de nieuwe opleiding laat zien dat de nieuwe opleiding een omvang van 70 ECTS heeft. Met deze omvang voldoet de opleiding ruimschoots aan de minimale wettelijke vereisten van 60 ECTS.

Conclusie:

Het visitatiepanel beoordeelt standaard 7 'Wettelijke omvang en duur' **voldoende**.

4.3 Personeel

4.3.1 Standaard 8

De opleiding beschikt over een doeltreffend personeelsbeleid.

Bevindingen

Nyenrode heeft haar personeelsbeleid voor de jaren 2010-2015 verwoord in het document *Personnel & Organization in a Strategic Perspective*. Dit beleid voorziet onder meer in een scholingsbeleid (inclusief Management Development-programma), een systeem van functionerings- en beoordelingsgesprekken, en een benoemingsbeleid voor hoogleraren en andere onderzoekers. In het document doet Nyenrode ook uitspraken over de verhouding onderwijs- en onderzoekstaken van haar personeelsleden: 'The usual practice is that qualifying members of the faculty must be able to spend an average of 35% of their time on academic research.' De onderzoeksproductiviteit wordt per onderzoekscentrum en per individuele onderzoeker gemonitord en geëvalueerd.

Nieuwe docenten worden geselecteerd door de vakcoördinator, waarbij ook wordt gekeken naar hun onderzoeksactiviteiten, publicaties en de aansluiting van werkactiviteiten op onderzoeken van andere docenten. De aanstelling is voor een periode van een jaar. Het systeem van functionerings- en beoordelingsgesprekken leidt tot beëindiging van het contract dan wel tot omzetting in een vast contract.

Het personeelsbeleid van de opleiding Fiscaal Recht is afgeleid van personeelsbeleid van de universiteit als geheel. Nyenrode Business Universiteit biedt de docenten ondersteuning als het gaat om didactische vaardigheden. De opleiding verplicht de docenten hiervan gebruik te maken. Tijdens het locatiebezoek vertelden docenten dat Nyenrode dit jaar gestart is met een programma waarmee docenten de Basiskwalificatie Onderwijs (BKO) kunnen behalen. Sommige externe docenten kwalificeren zich voor BKO via hun aanstelling bij een andere universiteit.

De studenten evalueren het onderwijs en de docenten. De scores op de evaluaties bespreekt het opleidingsmanagement met de betreffende docent, waarbij eventueel afspraken ter verbetering gemaakt worden.

Overwegingen

Het panel is van oordeel dat het personeelsbeleid bij Nyenrode doeltreffend is. Het beleid is helder uitgeschreven en wordt gedragen door de organisatie. De studentevaluaties worden systematisch meegenomen in de cyclus van functioneringsgesprekken en

beoordelingsgesprekken. Het panel steunt de aansluiting van Nyenrode bij het BKO programma en adviseert de opleiding het BKO programma met kracht door te zetten.

Conclusie

Het panel beoordeelt standaard 8 'Personeelsbeleid' als **voldoende**.

4.3.2 Standaard 9

Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Bevindingen

De docenten die verbonden zijn aan het Nyenrode Center for Financial Reporting & Tax zijn gepromoveerd of daarmee bezig. De interne docenten en de vakcoördinatoren hebben een gecombineerde onderwijs- en onderzoeksaanstelling om daarmee een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling van het vak. Zij gebruiken hun eigen onderzoeksresultaten in het onderwijs. Buiten het vaste kernteam van vakcoördinatoren en docenten in dienst van Nyenrode werkt de faculty met een flexibele schil van externe docenten, die ingeschakeld worden op specialistische deelgebieden. Het beleid van de opleiding is een evenredige verdeling van aan Nyenrode verbonden faculty en externe docenten te realiseren om de balans te houden tussen de wetenschappelijke en praktijkgerichte inhoud

De vakcoördinatoren zorgen voor de ontwikkeling en evaluatie van het onderwijsprogramma, studiemateriaal en tentaminering, en het uitvoeren van onderzoek op het vakgebied. De vakcoördinatoren sturen eveneens de inzet van externe docenten aan. Tijdens het locatiebezoek legden de vakcoördinatoren uit dat zij er naar streven het vak zoveel mogelijk zelf te geven en bij overdracht aan de ingehuurde docenten in ieder geval het eerste jaar zo veel mogelijk bij de colleges aanwezig te zijn. Tevens vertelden de vakcoördinatoren dat zij de inhoud van aanpalende vakken met elkaar afstemmen.

Overwegingen

Het panel is van mening dat de opleiding het formele personeelbeleid draagt en daarmee de borging van de kwaliteit van de interne docenten op orde heeft. De vakcoördinatoren zijn gerenommeerde hoogleraren en docenten in het wetenschappelijk onderwijs met wie de faculty al geruime tijd samenwerkt.

Het panel herkent de risico's van een relatief groot percentage van externe inhuur bij het bewaken van het concept van de nieuwe opleiding. Tijdens het locatiebezoek werd het panel overtuigd van het enthousiasme en de onderlinge samenwerking van de vakcoördinatoren, waarmee dit risico beperkt blijft.

Desondanks wenst het panel het programmanagement uitdrukkelijk te wijzen op zijn verantwoordelijkheid om de externe (inhuur) docenten systematisch bij de onderwijsontwikkeling en -uitvoering te betrekken.

Conclusie

Het panel beoordeelt standaard 9 'Kwalificaties personeel' als **voldoende**.

4.3.3 Standaard 10

De omvang van het personeel is toereikend voor de realisatie van het programma.

Bevindingen

Het Center Financial Reporting & Tax beschikt over 5,75 fte verdeeld over 8 faculteitsleden. Tevens beschikt het Center over 9 externe kerndocenten. Van de 9 vakcoördinatoren zijn er 3 in dienst van Nyenrode Business Universiteit, 3 vakcoördinatoren zijn kerndocent met een 0 fte aanstelling en de andere 3 vakcoördinatoren zijn als externen betrokken bij de opleiding.

Indien het om vakinhoudelijke redenen nodig is, worden externe docenten aangetrokken.

Het programmamanagement bestaat uit een programmadirecteur en –manager. Voor operationele ondersteuning wordt een programma-assistent aangesteld. Tevens wordt voor operationele ondersteuning gebruik gemaakt van het Center for Executive Finance en Tax Programs.

Overwegingen

Het panel heeft kennis genomen van de beschrijving van het aantal personeelsleden dat bij de opleiding is betrokken. De opleiding beschikt met haar pool van externe docenten over de mogelijkheid om het aantal docenten goed te matchen met de benodigde onderwijscapaciteit. Het panel constateert dat met deze werkwijze de omvang van het team toereikend is om het onderwijsprogramma te kunnen uitvoeren.

Conclusie

Het panel beoordeelt standaard 10 'Omvang opleidingsteam' als **voldoende**.

4.4 Voorzieningen

4.4.1 Standaard 11

De huisvesting en de materiële voorzieningen zijn toereikend voor de realisatie van het programma.

Bevindingen

Voor de colleges wordt gebruik gemaakt van collegezalen van Nyenrode Business Universiteit. Deze ruimten zijn voorzien van moderne multimediasfaciliteiten. Verder zijn er ruimten voor kleinere (werk)groepen beschikbaar. Nyenrode beschikt over een draadloos netwerk, zodat overal online kan worden gewerkt.

Om studie-informatie te kunnen raadplegen, biedt de universiteit de student een digitale omgeving: My Nyenrode: registratie van de vakken, college- en tentamenroosters, studievoortgangregistratie, de universitaire bibliotheek, vakbeschrijvingen, studiegids, etc.

De bibliotheek valt onder verantwoordelijkheid van het Academic Services Center. Dit Center streeft naar een verdergaande digitalisering van vakliteratuur. Het Interbibliothecair leenverkeer wordt gefaciliteerd. De opleiding meldt in het informatiedossier dat de fiscaaljuridische collectie van de bibliotheek nog niet voldoende is om volwaardig masteronderzoek te kunnen doen op het vakgebied fiscaal recht. De bibliotheek zal deze collectie voor aanvang van de opleiding uitbreiden.

Overwegingen

Het panel heeft tijdens het locatiebezoek een positieve indruk gekregen van de fysieke leeromgeving en de faciliteiten voor de studenten en docenten. Het panel vertrouwt erop dat Nyenrode de bibliotheek faciliteiten op tijd op orde weet te brengen.

Conclusie

Het panel beoordeelt standaard 11 'Huisvesting en materiële voorzieningen' als **voldoende**, *in het vertrouwen dat de collectie van de bibliotheek voor de aanvang van het programma op orde wordt gebracht.*

4.4.2 Standaard 12

De studiebegeleiding en de informatievoorziening aan studenten bevorderen de studievoortgang en sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Bevindingen

De colleges worden in hetzelfde gebouw gegeven waar het programmamanagement is gehuisvest. Tijdens de collegedagen is er iemand van het programmamanagement aanwezig, opdat studenten in pauzes met hun vragen terecht kunnen. Ook bij aanvang van de avondcolleges is er een medewerker aanwezig.

Het programmamanagement ondersteunt de student en beantwoordt de vragen over de dagelijkse gang van zaken. Daarnaast zijn de vakcoördinatoren aanspreekbaar op de gang van zaken binnen hun vak.

De opleiding maakt gebruik van een studentenvolgsysteem waarin de studiegegevens en correspondentie met de student worden bijgehouden. De opleiding gebruikt deze informatie om problemen van de individuele student te signaleren. Studenten die bijvoorbeeld veel afwezig zijn of opvallend slechte resultaten behalen, worden actief benaderd. Ook vertraging bij de scriptie is een reden de student extra te begeleiden.

Het opleidingsmanagement gebruikt het systeem ook om management informatie te verzamelen, bijvoorbeeld gegevens over slagingspercentages per tentamen, of problemen met bijvoorbeeld een bepaald college, vak of docent.

Het programmamanagement zal gebruik gaan maken van de geautomatiseerde studentenadministratie (SANN), waartoe alle opleidingen bij Nyenrode toegang hebben.

Overwegingen

Het panel herkent in de studiebegeleiding de aanpak van de andere opleidingen bij Nyenrode. De studiebegeleiding is toegesneden op de deeltijdstudent, die wekelijks een dag college komt volgen. De aanwezigheid van het programmamanagement op de collegedagen maakt het de studenten makkelijk om vragen en opmerkingen direct te adresseren.

Conclusie

Het panel beoordeelt standaard 12 'Studiebegeleiding en informatievoorziening' als **voldoende**.

4.5 Kwaliteitszorg

4.5.1 Standaard 13

De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Bevindingen

De opleiding sluit aan bij het evaluatiesysteem van Nyenrode Business Universiteit. De basis van dit evaluatiesysteem zijn de studentenoordelen over de vakken en de docentenevaluaties. Aan het einde van het laatste college maken de docenten tijd vrij voor evaluatie van het betreffende vak. Om de anonimiteit van de studenten te waarborgen worden de ingevulde evaluatieformulieren door een groepsvertegenwoordiger aan de programmamanager overhandigd. Er wordt gebruik gemaakt van standaard evaluatieformulieren, die in de bijlage van het informatiedossier zijn opgenomen.

De evaluatieformulieren worden tot eindrapportages verwerkt. Elke docent ontvangt een overzicht van de scores van de studentenevaluatie van het betreffende vak, zodat hij kennis kan nemen van de waardering van de studenten.

Jaarlijks vinden er zogenoemde panelevaluaties plaats, waarbij het opleidingsmanagement een groep van 5 studenten tijdens de middagpauze uitnodigt om het afgelopen jaar te evalueren, door te vragen op uitkomsten van de schriftelijke evaluaties, en om zaken te bespreken die buiten de afzonderlijke vakken om spelen (zoals samenhang tussen vakken, facilitaire zaken en programmamanagement).

Na de verdediging van de masterscriptie wordt de studenten gevraagd een evaluatieformulier in te vullen.

Gedurende het jaar bewaakt de programmadirecteur, samen met de programmamanager en de vakcoördinatoren in het vakcoördinatorencommissie de gang van zaken van de opleiding. Zij bespreken de inhoud van de vakken en stemmen de vakken op elkaar af. De opmerkingen van de studenten tijdens de evaluaties worden hier ook besproken. De veranderingen worden betrokken bij de evaluatie om te zien of daarmee de beoogde resultaten zijn bereikt.

De opleidingscommissie speelt een belangrijke rol bij de kwaliteitszorg; zij neemt de bevindingen van de studenten mee in haar beoordeling over de wijze van uitvoering van de onderwijs- en examenregeling. De Opleidingscommissie adviseert de opleidingsdirecteur welke verbeteringen zij belangrijk vindt en monitort of deze zijn doorgevoerd.

De universiteit maakt jaarlijks statistische analyses van de studievoortgang en onderwijsrendementen. De opleiding gebruikt de statistische analyses om knelpunten te signaleren, de aansluiting bij de vooropleiding te bewaken en de studeerbaarheid te monitoren.

Overwegingen

Het panel is van oordeel dat het evaluatiesysteem van Nyenrode Business Universiteit goed ontworpen is en is tevreden dat de opleiding daarbij aansluit. Het programma als geheel, de vakken en de docenten worden periodiek door de belanghebbenden geëvalueerd. De kleinschaligheid van de opleiding maakt het voor het programmamanagement mogelijk om vinger aan de pols te houden, in de gesprekken met de studenten als zij langs komen om spullen op te halen. De rondetafelgesprekken met de studenten bieden kans om de achtergronden van de studentenevaluaties te bespreken en vakoverschrijdende onderwerpen als moeilijkheidsgraad, onderwijs- en toetsrooster te bespreken.

Conclusie

Het panel beoordeelt standaard 13 'Evaluaties en streefdoelen' als **voldoende**.

4.5.2 Standaard 14

Bij de interne kwaliteitszorg zijn de opleidings- en examencommissie, medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Bevindingen

In het informatiedossier staat een overzicht van de manier waarop de diverse stakeholders bij de opleiding betrokken zijn. Het programmamanagement van de opleiding Fiscaal Recht laat zich bijstaan door een opleidingscommissie, een examencommissie, een vakcoördinatoren commissie en een Raad van Advies.

De opleidingscommissie voert de wettelijke taak uit volgens de WHW, artikel 9.18. De vaste leden van deze commissie vertegenwoordigen drie vakken, de verantwoordelijken voor de andere vakken zijn te allen tijde welkom om aan te schuiven. Tevens zijn drie studenten lid van de opleidingscommissie. De commissie komt twee maal per jaar bijeen om de wijzigingen binnen de opleiding te bespreken en de voortgang van de scripties.

Nyenrode kent een centrale examencommissie en drie deelcommissies. Een van de deelcommissies is de Examencommissie Accountancy & Controlling. De masteropleiding Fiscaal Recht zal aansluiten bij de Examencommissie Accountancy & Controlling. Deze examencommissie zal optreden als examencommissie van de masteropleidingen Accountancy, Controlling en Fiscaal Recht. Ten behoeve van de deskundigheid Fiscaal Recht zal aan de bestaande commissie een lid worden toegevoegd.

Op dit moment is Nyenrode bezig verder invulling te geven aan een toetscommissie, die valt onder de verantwoordelijkheid van de examencommissie. De examencommissie delegeert enkele taken op het gebied van controle op toets kwaliteit aan de toetscommissie. Nyenrode heeft de taken, bevoegdheden en de organisatie van de examencommissie vastgelegd in het handboek Examencommissie."

De wetenschappelijke kwaliteit van het programma wordt ondermeer bewaakt door de vakcoördinatoren commissie, waaraan alle vakcoördinatoren van de opleiding deelnemen. De commissie komt minimaal tweemaal per jaar bijeen om te adviseren over aanpassingen en verbeteringen van het wetenschappelijk gehalte van de opleiding.

Om de aansluiting met het werkveld en de beroepspraktijk te garanderen is er een Raad van Advies. In deze Raad zit de directeur van het Center for Executive Finance & Tax programs, een student, vertegenwoordigers vanuit de Belastingdienst, de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs, een tax manager uit het bedrijfsleven en een belastingadviseur. Deze Raad vergadert twee keer per jaar met het opleidingsmanagement.

Overwegingen

Het panel constateert dat het beroepenveld is vertegenwoordigd in de Raad van Advies. Tijdens het locatiebezoek bleek dat het werkveld intensief betrokken is bij de ontwikkeling van de opleiding. De studenten zijn eveneens vertegenwoordigd in de Raad van Advies en in de Opleidingscommissie, terwijl de docenten vertegenwoordigd zijn via de vakcoördinatoren. Het panel is van oordeel dat Nyenrode een duidelijk handboek heeft

geschreven over de rol, functie, taken en werkwijze van de examencommissie, de deelcommissies en de toetscommissies. De procedures zijn goed uitgewerkt, de commissies en de raden zijn onlangs ingesteld of worden op korte termijn ingesteld. Het stelsel zal zijn werking in de praktijk nog moeten bewijzen.

Conclusie

Het panel beoordeelt standaard 14 'Commissies interne kwaliteitszorg' als **voldoende**.

4.6 Toetsing

4.6.1 Standaard 15

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Bevindingen

Het informatiedossier stelt dat de opleiding de kwaliteit van toetsing van groot belang acht. Nyenrode is inmiddels gestart met een verbetertraject om de toetsdeskundigheid binnen de examencommissies te versterken. Ook wordt door middel van een scholingsaanbod de toetsdeskundigheid van de docenten vergroot. De procedures voor ontwerp en beoordeling van toetsen zijn neergelegd in de *Richtlijnen Toetsing*, bijlage 15 bij het informatiedossier.

De opleiding hecht eraan de studenten te stimuleren tijdig aandacht aan de toetsing te geven. De studenten krijgen een tussentoets voor de hoofdvakken (met uitzondering van het vak Formeel Belastingrecht). Deze tussentoets levert de student maximaal 0,6 punt op, die tezamen met de eindtoets het eindresultaat bepalen. Het resultaat van de tussentoets geldt alleen tezamen met het aansluitende reguliere tentamen en het aansluitende hertentamen. Indien deze (her)tentamenmogelijkheden niet zijn benut vervallen de resultaten van de tussentoets. Voor een eventueel mondeling (her)tentamen geldt de tussentoets niet.

De tentamens toetsen de kennis van het desbetreffende vakgebied. Gedetailleerde tentameneisen, de te toetsen leerdoelen en de daarbij behorende literatuur zijn opgenomen in de onderwijsprogramma's die de student voor aanvang van de module ter beschikking staan. Tevens is er bij aanvang van het vak een oefententamen beschikbaar. De procedures voor tentamens, hertentamens en in sommige gevallen mondelinge examens zijn uitgeschreven in het Onderwijs- en Examenreglement (OER). Tevens staat in het OER een bezwaar- en beroepsprocedure, ingeval een student bezwaar wil aantekenen tegen een afgenomen tentamen of participatiecomponenten en/of tegen de uitslag daarvan. De studenten kunnen op aanvraag het OER verkrijgen bij het programmamanagement.

Voor de vakken Formeel Belastingrecht en Tax Theory & Ethiek schrijven de studenten een academic paper. Voor het vak Tax Assurance schrijven de studenten een schriftelijk advies. De kennis en vaardigheden voor het schrijven hiervan leren de studenten niet alleen tijdens deze vakken, maar ook door het volgen van de relevante colleges van het vak Juridische Vaardigheden & Methodologie die in dezelfde semesters gegeven worden. De criteria waarop de academic paper en het schriftelijk advies beoordeeld worden zijn uitgeschreven in de bijlage *Beoordelen academic paper en advies*.

Voor de scriptie aan het eind van de studie geldt 15 ECTS studiebelasting. In de *Scriptiehandleiding* staat het proces van de scriptie beschreven, de begeleiding van de student, de criteria waarop de scriptie beoordeeld wordt en de rollen van de scriptiebegeleider en de faculteitsexaminator. Tijdens het locatiebezoek vertelde de toetscommissie dat formeel gesproken alle examinatoren gepromoveerd dienen te zijn. Op dit moment zijn er scriptiebegeleiders die (nog) niet gepromoveerd zijn, de faculteitsbeoordelaar is wel gepromoveerd.

Als de scriptie goedgekeurd is door de scriptiebegeleider en de faculteitsexaminator wordt de verdediging ingepland. Gedurende het jaar wordt er een aantal dagen vastgesteld op welke studenten hun scriptie kunnen verdedigen. Dit zal plaats vinden in groepen van maximaal vier studenten. Studenten worden verplicht elkaars scriptie te lezen en hierover tijdens de verdediging vragen te stellen. Studenten die niet actief vragen stellen, kunnen met een lager scriptiecijfer worden 'bestraft'. Dit getuigt immers niet van een academische houding.

Overwegingen

Tijdens het locatiebezoek waren nog geen tentamens van de opleiding beschikbaar. De mappen die tijdens het panel tijdens het locatiebezoek heeft ingezien, bevatten voorbeelden van toetsen uit andere Nyenrode opleidingen. Het panel constateerde dat deze tentamens - die overigens niet representatief waren voor deze opleiding - relatief veel aandacht besteden aan de reproductie van kennis. Het toepassen van kennis – waar de opleiding veel belang aan hecht zoals gesteld in de inleiding en onder standaard 1 – kwam in deze tentamens nauwelijks terug. Tevens bevatten de tentamens geen toetsmatrijs. Het visitatiepanel heeft in de gesprekken tijdens het bezoek evenwel voldoende vertrouwen opgedaan dat de opleiding deze opmerkingen ter harte neemt. De manier waarop toetsen ontwikkeld worden, afgenomen worden en beoordeeld worden is uitgewerkt, de commissies zijn / worden ingericht. Naar het oordeel van het panel is het toetsingsproces op papier goed ontworpen. Het panel beveelt de opleiding aan een toetsmatrijs te ontwikkelen en haar tentamens met name te richten op het toepassen van kennis, bijv. door te vragen cases op te lossen.

Conclusie

Het panel beoordeelt standaard 15 'Toetsing' als **voldoende**.

4.7 Afstudeergarantie en financiële voorzieningen

4.7.1 Standaard 16

De instelling geeft aan studenten de garantie dat het programma volledig kan worden doorlopen en stelt toereikende financiële voorzieningen beschikbaar.

Bevindingen

Nyenrode Business Universiteit hanteert het uitgangspunt dat het (master)programma een onbekostigde opleiding is en uiteindelijk na twee jaar zelfstandig renderend moet zijn; de eerste drie jaar geeft de universiteit vanuit de algemene middelen de financiële garantie voor de opleiding.

Het collegegeld bedraagt € 15.990,- (€ 7.995,- voor het eerste jaar en € 7.995,- voor het tweede jaar). De kosten voor begeleiding van de afstudeerscriptie en voor het wegwerken van deficiënties via het prémasterprogramma worden apart in rekening gebracht. De

opleiding verwacht te starten met een groep van 35 – 40 studenten, gezien de belangstelling voor de opleiding.

De universiteit biedt de garantie dat studenten die tot een opleiding zijn toegelaten aan de opleiding kunnen deelnemen en deze kunnen afronden. Voorwaarde is dat deze studie wordt afgerond binnen een termijn van 2 1/2 jaar, met een uitloop van zes maanden. In overleg met de programmadirecteur kan deze termijn in bijzondere omstandigheden (langdurige ziekte, zwangerschap e.d.) worden verlengd.

Overwegingen

Tijdens het locatiebezoek heeft het management de strategie van Nyenrode uitgelegd om zich als kenniscentrum Tax Assurance te profileren. Het visitatiepanel herkent vanuit bedrijfskundig oogpunt de afweging van Nyenrode Business Universiteit om de wo-master in de wereld te willen zetten. Het panel constateert dat Nyenrode Business Universiteit voldoende financiële middelen ter beschikking stelt om studenten die aan de opleiding beginnen, de garantie te bieden om deze af te ronden.

Conclusie

Het panel beoordeelt standaard 16 'Afstudeergarantie en financiële voorzieningen' als **voldoende**.

4.8 Algemene conclusie over de kwaliteit van de opleiding

Het panel heeft alle standaarden van de Uitgebreide Toets Nieuwe Opleiding als voldoende beoordeeld. Daarmee beoordeelt zij de kwaliteit van de nieuwe opleiding als geheel dan ook als **voldoende**.

Het panel is van oordeel dat de eindkwalificaties van de opleiding ontwikkeld zijn in samenspraak met het beroepenveld. De eindkwalificaties (standaard 1) zijn qua niveau passend bij een master of laws. Het panel is van oordeel dat de keuze van Nyenrode Business Universiteit voor een wetenschappelijke oriëntatie van de masteropleiding te rechtvaardigen is in het licht van de eisen die het werkveld stelt aan het professionele handelen van de afgestudeerde fiscaal jurist.

Het panel heeft de standaarden 2 t/m 7 en de standaarden 11 en 12 als voldoende beoordeeld. De opleiding is gericht op bachelors die in het beroepenveld werkzaam zijn en zich willen ontwikkelen tot een fiscaal jurist. Het panel is van oordeel dat het studieprogramma zo is ontworpen dat de studenten de beoogde eindkwalificaties kunnen behalen. De inhoud van het programma is gefocust op fiscaal recht. Belangrijke rechtsgebieden als strafrecht of bestuursrecht komen nauwelijks in het programma voor, hoewel in het premasterprogramma is zeker gesteld dat studenten zonder juridische vooropleiding op dat gebied worden 'bijgespijkerd'.. Het panel overweegt dat de opleiding geen civiel effect heeft en vrij goed aansluit bij de eisen die de beroepspraktijk stelt, en aan de minimale eisen voldoet voor de belastingpraktijk in de sfeer van het horizontale toezicht. De manier waarop het programma gegeven wordt, de begeleiding van de studenten, de keuze voor één collegedag per week voor de studenten zijn herkenbaar afgeleid van het onderwijsconcept van Nyenrode Business Universiteit. Het panel acht de inrichting en de werkwijze in het programma, de faciliteiten (zodra de collectie van de bibliotheek op orde is gebracht) en de begeleiding van de studenten van voldoende kwaliteit en toegesneden op

de beoogde studentenpopulatie. Studenten moeten en kunnen deficiënties in hun vooropleiding wegwerken door vakken te volgen uit het pre-masterprogramma. De intakeprocedure voorziet in een gesprek tussen opleidingsmanagement en student waarin o.a. hierover afspraken gemaakt worden.

Het panel heeft de standaarden 8 t/m 10 als voldoende beoordeeld. Nyenrode Business Universiteit heeft enthousiaste en goed gekwalificeerde hoogleraren en universitaire docenten aangetrokken om het programma te ontwikkelen en te geven. De opleiding sluit aan bij het uitgewerkte personeelbeleid van Nyenrode Business Universiteit om de kwaliteit en de ontwikkeling van de staf te ondersteunen. Nyenrode is gestart met het aanbieden van cursussen aan de docenten in didactische vaardigheden en toetsing. De opleiding heeft een flexibele schil aan gastdocenten en externe docenten, waarmee naar behoefte kan worden ingespeeld op variaties in de omvang van de studentenpopulatie.

Nyenrode Business Universiteit heeft een uitgebreid systeem ontworpen waarin met name de input van de studenten een belangrijke rol speelt. De studenten, docenten, en het werkveld zijn betrokken bij evaluaties van het programma, de vakken, de docenten en de uitvoering van het onderwijs. Het panel heeft de standaarden 13 en 14 als voldoende beoordeeld.

Nyenrode zet in op het verder ontwikkelen van het toetsbeleid en de opleiding sluit hierbij aan. De opleiding voldoet met de instelling van een examencommissie en toetscommissie aan de vereisten van de wet. Het systeem voor de ontwikkeling en afname van de toetsen is ontworpen. De toetsmomenten zijn voldoende gespreid over de opleiding en sluiten aan bij de geformuleerde leerdoelen. De uitdaging voor de opleiding is om het ontworpen beleid in praktijk te realiseren. Het panel heeft daar voldoende vertrouwen in en beoordeelt de standaard 15 als voldoende.

Nyenrode heeft financieel voldoende draagkracht om haar garantie dat studenten de opleiding kunnen voltooien, gestand te doen.

4.9 Aanbevelingen

In het rapport heeft het panel enkele aanbevelingen en suggesties geformuleerd als concrete handvatten voor de opleiding om het ingezette beleid tot uitvoering te brengen.

Voor de uitwerking van Standaard 4 'de vormgeving van het programma' suggereert het panel om nieuwe onderwijsvormen, bijvoorbeeld blended learning, in het didactisch concept te incorporeren.

In het didactisch concept van Nyenrode besteden de studenten veel tijd aan zelfstudie. Het panel adviseert om bij ieder vak een inleidende oriëntatie college te geven om de zelfstudie te richten en de zelfstudie verder te begeleiden. De opleiding heeft positief geageerd op dit voorstel.

Voor de uitwerking van Standaard 6 'Studeerbaarheid' suggereert het panel de mogelijkheid te openen voor studenten om anoniem een klacht te kunnen indienen, bijvoorbeeld door een onafhankelijke vertrouwenspersoon aan te stellen met wie studenten klachten kunnen bespreken.

Ten tweede adviseert het panel om in het OER duidelijk uit te leggen waar studenten met een functiebeperking recht op hebben qua ondersteuning en daarover helder te communiceren.

Bij standaard 8 'Personeelbeleid' is het panel tevreden dat Nyenrode van start is gegaan met het aanbieden van cursussen aan docenten in het kader van het BKO programma. Het panel adviseert de opleiding het BKO programma met kracht door te zetten. Het panel ziet als uitdaging voor de opleiding om de extern ingehuurde docenten voldoende bij de opleiding te betrekken.

Bij standaard 11 herinnert het panel aan zijn aanbeveling in verband met de bibliotheek.

Bij standaard 15: 'Toetsing' constateert het panel dat de tentamens relatief veel algemene open vragen bevatten gericht op kennisreproductie en dat deze tentamens geen toetsmatrijs bevatten. Het panel beveelt de opleiding aan om de focus van de tentamens te richten op het toepassen van kennis, bijv. door te vragen cases op te lossen.

5 Overzicht oordelen

Onderwerp	Standaarden	Oordeel
1 Beoogde eindkwalificaties	1. De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen	V
2 Programma	2. De oriëntatie van het programma waarborgt de ontwikkeling van vaardigheden op het gebied van wetenschappelijk onderzoek en/of de beroepspraktijk	V
	3. De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde eindkwalificaties te bereiken	V
	4. De vormgeving van het programma zet aan tot studeren en biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde eindkwalificaties te bereiken	V
	5. Het programma sluit aan bij de kwalificaties van de instromende studenten	V
	6. Het programma is studeerbaar	V
	7. De opleiding voldoet aan wettelijke eisen met betrekking tot de omvang en de duur van het programma	V
3 Personeel	8. De opleiding beschikt over een doeltreffend personeelsbeleid	V
	9. Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma	V
	10. De omvang van het personeel is toereikend voor de realisatie van het programma	V
4 Voorzieningen	11. De huisvesting en de materiële voorzieningen zijn toereikend voor de realisatie van het programma	V
	12. De studiebegeleiding en de informatievoorziening aan studenten bevorderen de studievoortgang en sluiten aan bij de behoefte van studenten	V
5 Interne kwaliteitszorg	13. De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen	V
	14. Bij de interne kwaliteitszorg zijn de opleidings- en examencommissie, medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken	V
6 Toetsing	15. De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing	V
7 Afstudeergarantie en financiële voorzieningen	16. De instelling geeft aan studenten de garantie dat het programma volledig kan worden doorlopen en stelt toereikende financiële voorzieningen beschikbaar	V
Algemene conclusie		V

V = voldoende O = onvoldoende

Bijlage 1: Beoogde eindkwalificaties Fiscaal Recht

Bron: informatiedossier *Zelfevaluatie voor Toets Nieuwe Opleiding door NVAO, Masteropleiding Fiscaal Recht (Master of Laws) (2012)*, p. 14 – 15.

Algemene Eindkwalificaties

De afgestudeerde is:

- is in staat om ondernemingen te adviseren hoe zij hun fiscale verplichtingen kunnen nakomen en aanvaardbare aangiften kunnen indienen, dan wel zelf te bepalen of de aangiften aanvaardbaar zijn of daarover zekerheid te verschaffen aan belastingplichtigen en/of derden (waaronder de Belastingdienst).

Kwalificaties op het gebied van kennis en inzicht

De afgestudeerde heeft:

- grondige kennis van en inzicht in de deelgebieden:
 - o Het raamwerking van de inkomstenbelasting (boxenstelsel), inkomen uit aanmerkelijk belang, ter beschikkingstellingsregeling (ROW) en bedrijfsopvolging
 - o Loonbelasting (waaronder dienstbetrekking, werkkostenregeling, gebruikelijk loon, pensioenregelingen, eindheffing en administratieve verplichtingen) en premieheffing sociale verzekeringen (volksverzekeringen, werknemersverzekeringen en zorgverzekering), inclusief de internationale aspecten van loonheffingen
 - o Overdrachtsbelasting en omzetbelasting (waaronder Europese wet- en regelgeving, ondernemerschap, plaats, maatstaf & tarief van leveringen en diensten, vrijstellingen, aftrek voorbelasting, onroerende zaken, intracommunautaire transacties, bijzondere regelingen, administratieve verplichtingen)
 - o Winstaspecten van de inkomstenbelasting (waaronder ondernemersfaciliteiten, goed koopmansgebruik, waardering van activa en passiva, inclusief financiële instrumenten en pensioenverplichtingen, verschillen fiscaal – commercieel & de belastingpositie in de jaarrekening, staking, inbreng in een besloten vennootschap, personenvennootschappen)
 - o De invloed van Europese wet- en regelgeving op de Nederlandse directe en indirecte belastingen
 - o Vennootschapsbelasting (waaronder belastingplicht, vermogensvergelijking, renteaftrekbeperkingen, innovatiebox, verrekenprijzen, deelnemingsvrijstelling, fiscale eenheid, fusies & splitsingen, verliesverrekening, FBI en VBI)
 - o Algemene wet bestuurswet en de algemene wet inzake rijksbelastingen (waaronder heffing van belasting, informatieverplichtingen & bewijslast, bestuurlijke boeten & fiscaal strafrecht, bezwaar- & beroepsprocedure, vaststellingsovereenkomst en mediation)
 - o Woon/vestigingsplaats, voorkoming van dubbele belasting, OESO-modelverdrag, vaste inrichting, grensoverschrijdende arbeid, EU-richtlijnen, non discriminatie, internationale gegevensuitwisseling en internationale belastingconstructies
 - o Beroepsethiek van fiscaal juristen
 - o Rechtswetenschappelijk onderzoek verrichten

- kennis en inzicht in de deelgebieden:
 - o Inkomstenbelasting, overige aspecten
 - o Horizontaal toezicht, individuele convenanten, intermediairs-convenanten, vooroverleg, en het Tax Control Framework
 - o Accijnzen en verbruiksbelastingen
 - o Rechten bij in- en uitvoer en samenhangende wetgeving
 - o Juridische (advies)vaardigheden
 - o Fiscale rechtsgeschiedenis, overheidsfinanciën, rechtvaardige belastingheffing en gevolgen van belastingheffing
- basiskennis van en inzicht in de deelgebieden:
 - o Schenk- en erfbelasting
 - o Milieubelastingen
 - o Gemeentelijke belastingen
 - o Invordering (waaronder dwanginvordering en aansprakelijkheden)

Kwalificaties op het gebied van oordeelsvorming en vaardigheden

De afgestudeerde is:

- o in staat literatuur, (fiscaal-)juridische bronnen en complexe cases die betrekking hebben op de relevante fiscale deelgebieden diepgaand en in onderling verband te analyseren en te interpreteren, daarbij maatschappelijke aspecten te betrekken, daarover kritische vragen te stellen en vernieuwende juridische oplossingen aan te dragen vanuit een adequate wetenschappelijke en professionele attitude
- o in staat uitkomsten van onderzoek mondeling en schriftelijk helder te presenteren, zowel voor vakgenoten als voor niet-(fiscaal-)juristen
- o in staat om fiscale regelingen te beoordelen vanuit algemeen-juridisch en sociaal- en bedrijfseconomisch oogpunt
- o in staat zich, op basis van wetenschappelijke analyse van feiten en omstandigheden en op basis van een verantwoorde en controleerbare afweging, zelfstandig een mening te vormen over maatschappelijke vraagstukken op het terrein van het fiscale recht
- o in staat actief deel te nemen en bijdragen te leveren aan een wetenschappelijke discussie over de relevante fiscale deelgebieden
- o in staat zelfstandig een rechtswetenschappelijk onderzoek op academisch niveau voor te bereiden, uit te voeren en over de resultaten adequaat te rapporteren (verzamen van informatie, interpreteren van gegevens, conclusies trekken, evalueren en aanbevelingen en suggesties doen voor verder onderzoek)
- o in staat fiscale regels op zich en in relatie tot sociaaleconomische belangen en doelstellingen van overheidsbeleid te analyseren en ter zake onderzoeksvragen en probleemstellingen te kunnen formuleren
- o de fiscale risico's van de bedrijfsvoering in te schatten en beleid te ontwerpen om die risico's te beperken
- o in staat om aan niet-fiscalisten advies uit te brengen over fiscale vraagstukken en de implementatie daarvan in de bedrijfsprocessen en het administratief systeem
- o inzicht in de eigen begrenzingsen – zowel ten aanzien van het wetenschappelijk denken als het praktisch functioneren – en tot het in specifieke situaties reflecteren op eigen en andermans denken en handelen

- o op basis van inzicht in specialistisch-ondersteunende vakgebieden, gesprekspartner te zijn van enerzijds specialisten en anderzijds niet-fiscalisten en collega's
- o verworven kennis en inzichten op het vakgebied te gebruiken in de beroepsuitoefening en zowel in woord als geschrift op adequate wijze te communiceren met beroepsgenoten en niet-deskundigen
- o in de (toekomstige) beroepsuitoefening op een integere wijze te functioneren, zicht te
- o verantwoorden en in situaties, waarin sprake kan zijn van tegenstrijdige belangen en inzichten, te komen tot een eigen afweging, oordeelsvorming en professioneel handelen.

Bijlage 2: Samenstelling panel

Voorzitter:

- **Prof. dr. J.W. Zwemmer, emeritus hoogleraar Belastingrecht, Universiteit van Amsterdam**

Jaap Zwemmer (1945) is emeritus hoogleraar belastingrecht aan de Universiteit van Amsterdam. Hij studeerde notarieel en fiscaal recht aan deze universiteit en werd daar in 1980 hoogleraar. Hij was vele jaren raadsheer-plaatsvervanger in de gerechtshoven van Arnhem, 's-Hertogenbosch en Amsterdam. Hij is lid van de Koninklijke Akademie van Wetenschappen. Hij was voorzitter van de commissie voor de visitatie 2010/2011 van het onderwijs van de Nederlandse rechtenfaculteiten.

Leden:

- **Prof. mr. G.J.M.E. de Bont, hoogleraar Formeel Belastingrecht, Erasmus Universiteit Rotterdam, De Bont Advocaten, Amsterdam**

Guido de Bont (1969) heeft in 1993 zijn studie rechten aan de Universiteit Brabant (thans de Universiteit van Tilburg) afgerond. Hij is als student-assistent binnen de universiteit werkzaam geweest en is daarnaast in 1997 gepromoveerd. Hij heeft altijd affiniteit gehad met de fiscale praktijk en is sinds 1998 ingeschreven als (fiscaal) advocaat. Hij is gedurende een geruime periode (1998-2008) werkzaam geweest in de fiscale advocatuur, waarvan de laatste jaren als partner. Eind 2008 heeft hij het kantoor De Bont Advocaten opgericht. Guido publiceert met enige regelmaat en geeft daarnaast vele cursussen en lezingen voor onder meer het Postacademisch Onderwijs Belastingwetenschap (PAOB) en de Samenwerkende Registeraccountants en Accountants-Administratieconsulenten (SRA). Ook is hij docent bij de Stichting Opleiding Belastingadviseurs van de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs. Begin 2009 is Guido benoemd tot hoogleraar formeel belastingrecht aan de Erasmus Universiteit Rotterdam.

- **Prof. dr. F.J.G.M. Vanistendael, hoogleraar Belastingrecht, KULeuven**

Frans Vanistendael (1942) is professor emeritus van de KULeuven. Hij studeerde filosofie, recht, economie en notariaat aan deze universiteit en behaalde een LLM in Yale (1969) en een doctoraat in de rechten op poefschrift (1977). Hij doceerde van 1971 tot 2007 aan de KULeuven in verschillende vakken belastingrecht, begrotingsrecht en rechtstheorie. Hij was advocaat aan de balie van Brussel van 1974 tot 2008, Koninklijk Commissaris voor de hervorming van de fiscaliteit in 1987-1988, Lid van het Ruding Comité in 1992, adviseur van verschillende ministers van financiën, expert voor het IMF, de OESO en de Europese Commissie. Thans is hij Academic Chairman bij het IBFD in Amsterdam.

- **L. van Dyck, masterstudent Milieukunde, Wageningen Universiteit en Research Centrum (student-lid)**

Lize Van Dyck is studente aan Wageningen University, waar ze een masteropleiding Environmental Sciences volgt. Ze behaalde een bachelordiploma Politieke Wetenschappen en masterdiploma in de Vergelijkende en Internationale Politiek aan de K.U.Leuven, waar ze actief was als studentenvertegenwoordiger op facultair- en opleidingsniveau. Ze is sinds januari 2013 actief als student-pannelid voor de NVAO.

Alle panelleden hebben een onafhankelijkheids- en onpartijdigheidsverklaring ingevuld en ondertekend.

Het panel werd bijgestaan door drs L. Meijer, beleidsmedewerker NVAO, procescoördinator en drs C.J. de Monchy CMC CPF, secretaris.

Bijlage 3: Programma locatiebezoek

Het panel heeft een bezoek gebracht aan de locatie op 27 mei 2013

Locatie: Kasteel Universiteit Nyenrode, Straatweg 25 te Breukelen

Programma:	
09.00u – 09.30u	ontvangst en kort vooroverleg panel
09.30u - 10.00u (Sessie 1)	gesprek vertegenwoordigers instellingsbestuur en onderwijsinstituut - prof. dr. Leen Paape RA, Dean Degree Programs & Research en lid Raad van Bestuur, - prof. dr. Roberto Floren, Head Faculty
10.00u - 11.00u (Sessie 2)	gesprek vertegenwoordigers ontwikkelteam/opleidingsmanagement - prof. dr. mr. Robert Kamerling RA, director Center for Tax Management - drs. mr. Bart Jonker RA, programma directeur - Nick Vos, programma manager
11.15u - 12.15u (Sessie 3)	gesprek docententeam - prof. mr. dr. Philippe Albert, vakcoördinator Internationaal en Europees Belastingrecht - mr. Roy Kramer RA, vakcoördinator Tax Assurance - prof. dr. Tom Berkhout, vakcoördinator Niet-Winst & Loonheffingen - prof. dr. Rene van der Paardt, vakcoördinator Indirecte Belastingen - prof. mr. dr. Arco Bobeldijk, vakcoördinator Vennootschapsbelasting - Ron Dohmen RA (potentieel student)
12.15u - 13.00u	overleg panel tijdens lunch (besloten)
13.00u – 13.30u (Sessie 4)	gesprek met vertegenwoordigers van het betrokken werkveld - mr. Hans Zwagemaker, belastingadviseur - Hans van der Putten RA, Kennisgroep Vaktechniek Toezicht Belastingdienst - mr. Eelco van der Enden, Nederlandse Orde van Belastingadviseurs
13.30-14.00u (Sessie 5)	gesprek met vertegenwoordigers kwaliteitszorg - prof. dr. Fred de Koning, voorzitter examencommissie - dr. Onno Mastenbroek, director Academic Services - dr. Anne-Marie Kruis, voorzitter Toetscommissie
14.00u – 15.30u	concluderend overleg panel (besloten)
15.30u – 15.45u (Sessie 6)	beknorte terugkoppeling aan de opleiding inzake de eerste bevindingen en overwegingen van het panel

Bijlage 4: Overzicht van bestudeerde documenten

Informatiedossier opleiding/instelling

Masteropleiding Fiscaal Recht (Master of Laws). Informatiedossier Uitgebreide Toets
Nieuwe Opleiding. Nyenrode Business Universiteit, 17 december 2012.

Het informatiedossier bevat de volgende 18 bijlagen:

- Overzicht Centers
- Universitair statuut kwaliteitseisen
- Onderwijsprogramma's
- Dublin descriptor
- Eindkwalificaties ten opzichte van het curriculum
- Beoordelen academic paper en advies
- College rooster
- Personnel & organization in a strategic perspective
- Curriculum Vitae
- Vak evaluatie studenten
- Scriptie evaluatie studenten
- Opleiding evaluatie studenten
- Vak evaluatie docenten
- Handboek examencommissie
- Richtlijnen toetskwaliteit
- Correctieprocedure toetsen
- Scriptiehandleiding
- Onderwijs- en examenregeling

Documenten beschikbaar gesteld tijdens locatiebezoek

- Een selectie van de te gebruiken literatuur in de opleiding
- Voorbeelden van toetsen van aanverwante bachelor opleidingen

Overige documenten

- Onderwijsprogramma bachelor Algemene Economie
- Onderwijsprogramma's Prémaster vakken
 - o Beginselen Recht
 - o Ondernemingsrecht
 - o Oriëntatie Belastingrecht
 - o Boekhouden voor fiscalisten
 - o Financial Accounting
 - o Beginselen Bestuurlijke Informatievoorziening
 - o Corporate Governance
 - o Auditing Beginselen
 - o Research Methods
- www.nyenrode.nl

Bijlage 5: Lijst met afkortingen

ba	bachelor
ECTS	European Credit Transfer System
hbo	hoger beroepsonderwijs
LES	Leadership, Entrepreneurship, Stewardship
LLM	Master of Laws
ma	master
NOB	Nederlandse Orde van Belastingadviseurs
OER	Onderwijs- en Examenregeling
Whw	Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek
wo	wetenschappelijk onderwijs

Het paneladvies is tot stand gekomen in opdracht van de NVAO met het oog op uitgebreide toetsing van de nieuwe opleiding wo-master Fiscaal Recht van de Nyenrode Business Universiteit.

Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO)
Parkstraat 28
Postbus 85498 | 2508 CD DEN HAAG
T 31 70 312 23 30
F 31 70 312 23 01
E info@nvao.net
W www.nvao.net

Aanvraagnummer 001381